

جنیس بیک جومان بیگفا^۱

ایجاد سازمان همکاری شانگهای مهمترین انتخاب استراتژیکی بود که همه کشورهای عضو در مقابل تهدیدات قرن بیست و یکم برای ایجاد صلح و توسعه گسترش همکاری در منطقه، انجام دادند. این کار سبب شد که همکاری منطقه‌ای در برهه تاریخی جدید، با حمایت کشورهای منطقه گسترش یابد. در این برهه از زمان که وقایع جدی و تغییرات زیادی در صحنه بین‌المللی و منطقه‌ای رخ می‌دهد، سازمان همکاری شانگهای مکانیزم مهمی برای تعمیق حسن همجواری، دوستی و روابط خوب میان اعضای سازمان بشمار می‌آید. این سازمان با گسترش روابط میان اعضا باعث توسعه گفتگوی تمدنها و تجلی دموکراسی در روابط بین‌الملل شده است. این نهاد مرکز ضد تروریستی سازمان همکاری شانگهای می‌باشد.

سران شش کشور قرقیزستان، روسیه، تاجیکستان و ازبکستان در ۱۵ ژوئن سال ۲۰۰۱ در شانگهای بیانیه‌ای در خصوص تشکیل سازمان همکاری شانگهای و دو زیرمجموعه آن یعنی: دبیرخانه و مرکز ضد تروریستی منطقه‌ای را به امضا رسانیدند. اجازه می‌خواهم شما را با ساختار مرکز ضد تروریستی سازمان همکاری شانگهای آشنا نمایم.

با توجه به منشور سازمان شانگهای در خصوص مبارزه با تروریسم، تجزیه طلبی و افراطی‌گرایی و با توافق اعضا، در سپتامبر سال ۲۰۰۳ سران شش کشور عضو، ایجاد کمیته اجرایی مرکز ضد تروریستی سازمان شانگهای را به تصویب رسانیدند. افتتاح رسمی آن در ۱۷ ژوئن سال ۲۰۰۴ همزمان با نشست سران کشورهای عضو در تاشکند انجام شد.

۱. معاون رئیس مرکز ضد تروریستی سازمان همکاری شانگهای، خلاصه این مقاله در چهاردهمین سمینار سالانه آسیای مرکزی و قفقاز ارائه شده و متن کامل آن اختصاصاً برای فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز تهیه و ارسال گردیده است. متن روسی توسط خانم پروین معظمی گودرزی ترجمه شده است.

این کمیته یا این مرکز با ارگانهای ذیربط در مبارزه با تروریسم، تجزیه‌طلبی و افراطی‌گری که به اصطلاح «سه‌گانه» نامیده می‌شود، همکاری و مساعدت می‌نماید. مرکز ضدتروریستی سازمان همکاری شانگهای دارای یک شورا و یک کمیته اجرایی است. اهداف و ساختار کمیته اجرایی مرکز ضدتروریستی عبارتند از:

۱. بخش هماهنگ‌کننده عملیات

- این بخش از ارتباط با ارگان‌های ذیربط کشورهای عضو و سازمان‌های بین‌المللی کد در زمینه مبارزه با تروریسم، تجزیه‌طلبی و افراط‌گرایی فعال هستند حمایت می‌کند.
- با کشورهای عضو در تهیه و اجرای ستادهای مبارزه با تروریسم و آموزش‌های عملیاتی و تاکتیکی، پیگردهای بین‌المللی جنایتکاران و تحویل آنان به مراجع جنایی، همکاری و مساعدت می‌کند.

۲. بخش حقوقی - بین‌المللی

- این بخش با توافق شورا در تهیه و تدوین پروژه‌های بین‌المللی در خصوص مبارزه با تروریسم در چارچوب سازمان ملل و سایر ارگان‌های بین‌المللی همکاری می‌نماید.
- تاثیر بسیار بر تلاش‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد، کمیته کنترل عملیات تروریستی، سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای دارد.
- تهیه توصیه‌نامه‌های شورا مبنی بر سروسامان دادن و حمایت از ارتباطات کاری با سازمان‌های بین‌المللی ذیربط با این جنایات.

۳. بخش اطلاعاتی - تحلیلی

- این بخش دارای مجموعه آنالیزهای اطلاعاتی وارد شده به مرکز ضدتروریستی از کشورهای عضو در زمینه مبارزه با «شر سه‌گانه» می‌باشد.
- تهیه پیشنهادات و توصیه‌ها در خصوص توسعه همکاری سازمان‌های ذیربط با

سازمان همکاری شانگهای در زمینه‌های ضد تروریستی.

- تشکیل بانک تکمیلی اطلاعات در مورد سازمان‌های تروریستی، افراط‌گرایی و تجزیه‌طلبی، رهبران و اعضای آنها، کانال‌ها و منابع مالی در اختیار آنها.
- ارائه اطلاعات، برگزاری سمینارها و کنفرانس‌ها، تبادل تجربیات و غیره...

۴. بخش اداری - مالی مرکز فعالیت ضد تروریستی

کلیه اشخاص شاغل در این تشکیلات دارای مصونیت دیپلماتیک هستند و همه قوانین دیپلماتیک در مورد این اشخاص صدق می‌کند.

- زبان رسمی تشکیلات روسی و چینی است.

تروریسم یک پدیده بسیار خطرناک و تهدید بسیار جدی است که از ابتدای قرن بیست و یک همه جهان را دربرگرفته است. این پدیده یک تهدید سیاسی - اجتماعی برای امنیت جامعه جهانی است.

پایگاه تروریسم در مقیاس وسیع در کشورهای خاورمیانه است. البته پایگاه‌هایی نیز در سراسر جهان از جمله در کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای دارند.

در منطقه ما این پایگاه‌ها در شمال قفقاز و روسیه (اینگوش، چچن و داغستان) متمرکز هستند. همچنین این پایگاه‌ها در دره فرغانه در مرز قرقیزستان، تاجیکستان و ازبکستان فعالیت دارند. حمله به پایگاه‌های مرزی در سال جاری در لوکیان تاجیکستان، گمرک آک تورپاک قرقیزستان، گواه این ادعاست.

پایگاه‌های فعال ضد تروریستی مربوط به ارگان‌های ذیربط کشورهای عضو شانگهای در جهت مقابله با تهدیدات جدید برای تامین امنیت و ثبات، ایجاد شده‌اند.

بدین ترتیب در قفقاز شمالی از آغاز سال ۲۰۰۶ تاکنون بیش از ۴۷۰ عملیات گروهی، از جمله دسته‌های وابسته به سعیداله یف باسایف، رسول اف، گوسایف، خنشی شده و بیش از ۹۰۰ قبضه سلاح، بیش از ۲۰۰ وسیله انفجاری و ۲/۵ تن مواد منفجره ضبط شده است. همچنین

عملیاتی در زمینه انحلال «جنبش اسلامی ازبکستان» و «حزب التحریر» در دره فرغانه اجرا و عملیات تروریستی آنها خنثی گردید.

همه کشورهای عضو در دستگیری تروریست‌ها مساعدت می‌کنند. در سالجاری ارگان‌های ذیربط قرقیزستان ۱۳ نفر از این افراد را دستگیر و به روسیه و ازبکستان اعزام نمود. در ابتکار روسیه مبنی بر عفو افراد فریب‌خورده در این دستجات، بیش از ۳۰۰ نفر خود را معرفی و به گناهان خود اعتراف کرده‌اند، و تعداد قابل توجهی تسلیحات و مهمات جنگی نیز تحویل داده‌اند، در ازبکستان هم چنین کاری انجام شده است. جهت ایجاد مهارت‌های مقابله با تهدیدات تروریستی، آموزش‌های مشترک ضد تروریستی با سازمان‌های حقوقی و خدماتی کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای انجام می‌شود. این کار امکان استفاده از عملیات مشترک نظامی و پیگردها را در جهت مبارزه با تروریسم موجب می‌شود. چنین آموزش‌هایی در مارس سالجاری در قرقیزستان، تاجیکستان و ازبکستان تحت عنوان «شانگهای - ضد تروریسم - ۲۰۰۶» و در آگوست تحت عنوان «تیان شان شماره ۱-۲۰۰۶» در مرزهای قزاقستان و چین اجرا شد.

در شرایط موجود نقش کمیته اجرایی مرکز ضد تروریستی سازمان همکاری شانگهای در درجه اول به ایجاد پایه حقوقی اجرای منظم و همه جانبه عملیات ضد تروریستی مشترک همه کشورهای عضو شانگهای منجر می‌شود و در درجه دوم توجه خاصی به ایجاد مناسبترین چارچوب همکاری می‌نماید.

در این راستا، فهرست سازمان‌های تجزیه طلب و افراطی که فعالیت آنها در مرزهای کشورهای عضو سازمان شانگهای ممنوع می‌باشد و فهرست اسامی که توسط سازمان‌های حقوقی و خدماتی کشورهای عضو جهت پیگردهای بین‌المللی معرفی می‌گردند، مشخص می‌شوند. اساس کار طبق استعلام ارگان‌های ذیصلاح انجام می‌گیرد. در کشورهای عضو شانگهای قوانین ملی جهت مبارزه با تروریسم به تصویب رسیده که این قوانین همچنین مانع درآمدهای ناشی از بزهکاری و جنایت می‌شود. این قوانین مطابق با کنوانسیون ۱۲ سازمان ملل

متحد می‌باشد. در ۱۵ ژوئن سال ۲۰۰۶ در نشست سران کشورهای عضو به مناسبت پنجمین سالروز تأسیس سازمان همکاری شانگهای در شهر شانگهای، در راستای هماهنگ سازی پایه‌های حقوقی کشورهای عضو سازمان و اقدامات مشترک جهت مبارزه با «شر سه گانه» اسناد مهمی به امضا رسید. برخی از اسناد عبارت بودند از: تنظیم سازمانی و اجرایی اقدامات ضد تروریستی مشترک، چشم‌انداز کانال‌های مبارزه با جنایتکاران و تروریست‌ها و برنامه همکاری کشورهای عضو در مبارزه با «شر سه گانه» برای سال‌های ۲۰۰۹-۲۰۰۷.

علاوه بر این کمیته اجرایی مرکز ضد تروریستی سازمان همکاری شانگهای، پروژه‌ای را در جهت مبارزه با تجارت غیرقانونی تسلیحات و مواد منفجره مورد بررسی قرار می‌دهد. پروژه‌هایی نیز جهت نظم، سازماندهی و اجرای آموزش‌های مشترک ضد تروریستی، تهیه و آماده شده‌اند. برگزاری کنفرانس‌ها و همایش‌ها در خصوص همکاری ارگان‌های ذیربط و ذیصلاح کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای موجب تقویت و همکاری بیشتر در زمینه مقابله با «شر سه گانه» بزهکاری و جنایت و درآمدهای غیرقانونی خواهد شد.

بدین ترتیب، در سال ۲۰۰۶ در پکن سمپوزیوم دولت‌های عضو در زمینه مبارزه با قاچاق مواد مخدر برگزار گردید. نتیجه این کار در تحکیم همکاری در زمینه‌های امنیتی و حقوقی دارای اهمیت زیادی است. برای همه واضح است که مهمترین منبع مالی ارگان‌های تروریسم بین‌المللی، قاچاق مواد مخدر است.

نتایج مثبت ذکر شده ارگان‌های ذیصلاح مبارزه با تروریسم، زمینه مساعدی برای روابط تنگاتنگ و فعالیت کشورها در چارچوب سازمان همکاری شانگهای ایجاد می‌کند؛ ولی پایه و اساسی برای احساس آرامش این کشورها نخواهد بود. به همین دلیل ما اجرای روش‌ها و متدهای جدید پیشگیری از اقدامات تروریستی و مبادله اطلاعات را که به خنثی کردن عملیات تروریستی کمک می‌کند به کار می‌بندیم. بطوریکه در سال‌های ۲۰۰۶-۲۰۰۵ در جریان اجرای این فعالیت‌ها موفق شدیم در مرزهای کشورهای عضو شانگهای از ۱۳۰ عملیات تروریستی جلوگیری نماییم.

همه کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای، عضو سازمان ملل نیز هستند. آنها پایبند به اصول و کنوانسیون‌های این سازمان می‌باشند و به همین دلیل فعالیت مرکز ضد تروریستی سازمان شانگهای برای جامعه جهانی شفاف می‌باشد. ما در وب سایت خود در اینترنت کارهای تبلیغاتی در زمینه مبارزه با تروریسم جهانی، افراط‌گرایی و تجزیه‌طلبی انجام می‌دهیم و اهداف و نتایج فعالیت‌های خود در این زمینه را توضیح می‌دهیم. در راستای این هدف رئیس این مرکز در اجلاس شورای امنیت سازمان ملل متحد، کنفرانس‌های بین‌المللی، سمینارها و مصاحبه‌های مطبوعاتی شرکت می‌کند و در خصوص فعالیت‌های مرکز مبارزه با تروریسم سازمان همکاری شانگهای توضیح می‌دهد.

در همین ارتباط مرکز مبارزه با تروریسم سازمان همکاری شانگهای توجه ویژه‌ای به امضا اسناد و توافق نامه‌های همکاری دوجانبه با سازمان‌های ذیصلاح و ذیربط کشورهای ناظر شانگهای و همچنین سازمان‌های بین‌المللی دارد. بدین ترتیب، شورای مرکز مبارزه با تروریسم لویج مربوط به همکاری دوجانبه با کشورها و ارگان‌های بین دولتی و بین‌المللی، که دارای اساسنامه ناظر در سازمان همکاری شانگهای می‌باشند، آماده و برای بررسی به شورای وزرای امور خارجه کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای ارسال می‌کند.

چنانچه این اسناد مورد تصویب قرار گیرد، همکاری دوجانبه ما با ارگان‌های ذیصلاح کشورهای ایران، هند، مغولستان و پاکستان اساس و پایه حقوقی به خود می‌گیرد.

مرکز ضد تروریستی سازمان همکاری شانگهای، ساختاری نسبتاً جوان است که ذینفع در توسعه همکاری با سایر ارگان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، روابط دوجانبه با آنها، بکارگیری تجربیات آنها در مبارزه با تروریسم، افراط‌گرایی و تجزیه‌طلبی، می‌باشد.

در پایان امیدوارم در آینده شاهد همکاری بیشتر در مبارزه با «شر سه‌گانه» باشیم. ما معتقدیم که تهدیدات جدید صلح و ثبات نشأت گرفته از تروریسم جهانی و جنایات فراملیتی سازمان‌هاست که می‌توانند با تلاش‌های بی وقفه موسسات مختلف جامعه جهانی، خنثی گردند.